

BEREISHIS: A STUDY OF TEXT, TRADITION & THEOLOGY

FROM WHERE, WHY, AND HOW WAS ADAM CREATED?

בראשית רבה (יד:ה)

וייצר ב' יצירות, יצירה בעולם הזה, ויצירה לעולם הבא,

מדרש תנחומא (תזריע סי' א)

אמר רבי יוחנן כתיב בו באדם הראשון שתי יצירות שני יודין שנאמר (בראשית ב:ז) וייצר ה' אלהים את האדם יצירה אחת בעולם הזה ויצירה אחת לעולם הבא, אבל הבהמה והחיה והעוף יצירה אחת כתיב בהן ביו"ד אחת דכתיב (שם:יט) ויצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה

שפתי חכמים (בראשית פ"ב אות נ')

ו"ל דה"פ, שהקב"ה נתן מעכשיו כח חיוני באדם, שגם לאחר שימות יוכל לחיות ולחזור ברצון הש"י

פניני דעת (בראשית ב:ז)

מכאן נראה שתחיית המתים לא תתחדש, אלא חיי נצח טבועים באדם ביצירתו הראשונה

משכיל לדוד (פ"ב ס"ק ז')

נ"ל דה"פ, דהגוף הזה אשר יצר הקב"ה את האדם בעה"ז מהני נמי לתחיית המתים, נמצא דיצירה זו שייכא נמי לתחיית המתים, וזה נראה טפי ממ"ש בש"ח . . . דהא הכא הך קרא לאו ברוח חיוני מיירי דכתיב וייצר וכו' עפר מן האדמה ואח"כ ויפח וכו' דיצירה אעפר קאי:

רד"ק (בראשית א:כו)

ואדם הוא לקוח מן האדמה, וא"כ חמה נקרא שמו אדם כי גם החיים האחרים מהאדמה, אלא רצה להבדילו בשמו משאר בעלי חיים כמו שהוא נבדל מהם ברוח ובגוף, כי החיים האחרים ידוע כי הם מהאדמה רוחם וגופם, וא"צ ליחסם לאדמה, אבל שרוחו מן השמים קרא אותו אדם להבדילו מחיים העליונים . . . שאין בהם כלל מן האדמה . . . קראו אדם כלו', אע"פ שרוחו מן השמים, אדם הוא, כי גופו נוצר מן האדמה כמ"ש "עפר מן האדמה" (ב:ז)

העמק דבר (בראשית א:כו)

. . . דמשונה האדם מכל המינים. דבל המינים נבראו באופן שכל מין שוה בתכליתו ובתכונתו. משא"כ האדם עלה במחשבה שיהא בשתי תכונות. הא' יהא דבוק באלוקי, עומד ומשמש בארץ כמלאך בשמים. והב' שחאה מדיני ועושה צרכיו. אע"ג שמ"מ יעשה רצון ה'. אבל אינו במעלה הראשון. והנה התכונה הראשונה הוא אדם ממילא מלשון "אדמה לעליון". באשר הוא בדמות אלוקים. והיינו שבו כלול כל כחות הבריאה והוא מושל בכל . . . וא"כ במאמר "נעשה אדם" ביאורו מן האדם בכלל ונקרא ודאי אדם גם בלא קריאת שם. אחר שבכלל בזה המין תלוי הבריאה ודומים בזה הפרט להבורא ית"ש. ואדם הראשון בפרט קודם שחטא ה' ראוי להקרא אדם גן בלי קריאת שם. אבל אחר שחטא נקרא שמו אדם . . .

מדרש תנחומא (פקודי סי' ג)

כשרצה הקב"ה לעשות האדם אמר לתורה נעשה אדם וגו' אמרה לפניו רבון העולמים האדם שאתה רוצה לעשות קצר ימים ושבע רוגז, יבא לידי חטא, ואם אין אתה מאריך אפך עמו ראוי שלא בא לעולם, אמר ועל חנם

נקראתי ארץ אפים ורב חסד, והתחיל מקבץ את גופו של אדם הראשון מארבע רוחות העולם כדי שלא תאמר הארץ אין עפר גופך משלי, אם לוקח ממזרח ויפטר במערב כדי שלא תאמר ארץ מערב אין עפר גופך משלי לא אקבלך, ולפיכך נטלו מארבע רוחות העולם כדי שבכל מקום שיפטר שיקבלו הארץ כמו שנאמר (בראשית ג:ט) כי עפר אתה . . .

בראשית רבה (יד:ח)

מן האדמה, רבי ברכיה ורבי חלבו בשם רבי שמואל בר נחמן אמרו ממקום כפרתו נברא, היך מה דאת אמר (שמות כ) מזבח אדמה תעשה לי, אמר הקב"ה הרי אני בורא אותו ממקום כפרתו והלואי יעמוד, ויפח באפיו, מלמד שהעמידו גולם מן הארץ ועד הרקיע, וזרק בו את הנשמה, לפי שבעולם הזה בנפיחה לפיכך מת, אבל לעתיד בנתינה, שנאמר (יחזקאל לז) ונתתי רוחי בכם וחיייתם.

העמק דבר (בראשית ב:ז)

קיבץ מכל חלקי האדמה . . . ושעמו של דבר שמשונה טבע האדם מכל בהמה וחיה, שאינם יכולים לחיות אלא באקלים של כל בריה לפי טבעו. ובאותו אקלים הוא נוצר, משא"כ אדם נוצר באופן שיהא יכול לחיות בכל העולם בין במקום היותר קר בין במקום שיותר חם וניזונים בכל אופן שהמקום גורם. ע"כ קיבץ הקב"ה עפר מכל חלקי האדמה. וכן יש הפרש במדות הנפש. דכל בריה יש לה כח הנפש מיוחד . . . והאדמה שנוצר ממנה וגדל בה מגדלת אותו הכח. משא"כ האדם יש בו כל המדות . . . ע"כ כלל בו כל מיני אדמה:

אזנים לתורה (בראשית ב:ז)

לולי דבריהם הקדושים אפשר היה לפרש דבר זה לענין חיים, שיהא אדם מסוגל להתאקלם ולחיות בכל מקום ע"פ כל כדור הארץ, מקו המשוה עד הציר הצפוני והדרומי

תרגום אונקלוס (בראשית ב:ז)

. . . ונפח באפוהי נשמתא דחיי, והות באדם לרוח ממללא

רמב"ן (בראשית ב:ז)

אבל אונקלוס אמר והות באדם לרוח ממללא. נראה שדעתו כדברי האומרים שהם נפשות שונות וזאת הנפש המשכלת אשר נפחה השם באפיו היתה בו לנפש מדברת . . . "ויהי האדם" כולו "לנפש חיה" – כי בנשמה הזאת ישכיל וידבר, ובה יעשה כל מעשה, וכל הנפשות וכחותן לה תהיינה:

אזנים לתורה (בראשית ב:ז)

ואונקלוס . . . ודבר זה נראה כתמוה, שהרי בהשקפה ראשונה נדמה שהדעת היא עיקר התוספת שבאדם נגד כל חי והדיבור הוא רק כח חיצוני . . . ? השפעת הדעת על הרחבת הדעת והפצתו, כי ע"י הדיבור (וכתיבה כדיבור) נמסרת המצאת האדם לחבירו בכל אנפי החיים במדע והשכל, בכשרון המעשה, ודור לדור מוסר את אשר יאש מדורות שעברו דעה דעה והשכל ואת אשר הוסיף עליהם, ובמשך הדורות הרבה הצליח האדם לעבד ולשכלל את החמר אשר ברא אלקים עד אשר עולה למדרגה גבוהה מאד בחכמה ומלאכה. ובלא כח הדיבור והכתיבה א"א היה למסור מדור לדור ואפי" מאיש לחבירו את "חידושיו" וממילא דעת האדם נרמדת ונחלשת . . . ויפה אמרו, שעיקר התפתות האדם הוא מצד הדיבור מרוח הממללא שבו.